

ศึกษาเปรียบเทียบหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทย
และกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์
**The Comparative Study of the Principles of Good Faith in Thai Bill
and Philippine Bill**

ทวีศักดิ์ โสมณี

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

Taweesak Sopmanee

The Eastern University of Management and Technology, Thailand

E-mail: tsopmanee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามาตรการบังคับใช้หลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยกรณีความบกพร่องแห่งสิทธิหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์กรณีความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับใช้หลักกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยกรณีความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะตัวเงิน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการศึกษาแบบเชิงเอกสาร (Documentary) และการสัมภาษณ์ (Interviews) โดยใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริง

ผลวิจัยพบว่ามีความแตกต่างที่สำคัญของหลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยนั้น คือการที่ผู้รับโอนตัวเงินไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน ก่อนหรือขณะที่ตนได้รับโอนตัวเงินนั้น อันถือเป็นหลักสุจริตเฉพาะเรื่อง ส่วนหลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์คือ การไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงินอยู่ในขณะที่มีการโอนตัวเงินเนื่องจากกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์นั้นได้นำหลักการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินมาใช้ โดยกำหนดให้ขณะโอนตัวเงิน ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน หรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาในตัวเงินนั้น และการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิไปยังผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต้องมีการบอกกว้างก่อนตัวเงินครบกำหนดให้ใช้เงิน ย่อมแสดงให้เห็นว่า หากผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะตัวเงินฟิลิปปินส์ เพียงแต่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน ขณะโอนตัวเงิน ถือว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่สุจริตและไม่ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่อไป ซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเมื่อผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

* วันที่รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่แก้ไขบทความ 27 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่ตอบรับบทความ : 28 กุมภาพันธ์ 2566

Received: February 8, 2023; Revised: February 27, 2023; Accepted: February 28, 2023

ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธินั้นมิหนำซ้ำที่ต้องสืบหาถึงความบกพร่องของสิทธิแต่อย่างใด แสดงว่าไม่เปิดโอกาสให้ผู้ทรงได้สืบหาถึงความบกพร่องแห่งสิทธินั้นว่ามีความบกพร่องแห่งสิทธิจริงตามที่ได้รับการบอกกล่าวมาหรือไม่ เพียงแต่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายได้ทราบถึงความสงสัยในขณะโอนตั๋วเงินว่าน่าจะมี ความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินเกิดขึ้น โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่ามีความบกพร่องแห่งสิทธิเกิดขึ้นจริงตามที่มีการบอกกล่าวหรือไม่ ย่อมถือว่าบุคคลนั้นไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของ ไทย ยังไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังกล่าวแต่อย่างใด กฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทยควรนำหลักในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิใน ตัวเงินแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของฟิลิปปินส์มาใช้ เพราะเป็นหลักการ ที่ป้องกันไม่ให้ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายปฏิเสธที่จะไม่รับรู้ว่าตั๋วเงินที่ผู้ทรงได้รับมานั้นมีความบกพร่องแห่ง สิทธิ เพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้ที่จะเป็นผู้ทรงโดยชอบโดยกฎหมายนั้นต้องเป็นผู้ได้รับโอนตั๋วเงินมาโดยสุจริตและ ปราศจากข้อโต้แย้งถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินโดยหลักในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิใน ตัวเงิน

คำสำคัญ: หลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตั๋วเงิน; กฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย; กฎหมายลักษณะตั๋วเงิน ของฟิลิปปินส์

Abstracts

This Article aimed (1) to study measures for enforcing principles of good faith under the law on Thai bills in case of defects of rights or incompleteness of bills. (2) to compare the principles of good faith under the Thai bills law and the Philippine bills law in case of defects in the bills. (3) to suggest guidelines for applying the principles of law on Thai bills in case of defects in the rights of bills to lawful holders under the bills law. The research model is qualitative research. Document-oriented study method Documentary and interviews using data and facts.

The research results shows that there is a significant difference, namely, the principle of good faith in the law of the bills of Thailand. Is the transferee not aware of the lack of rights or incomplete bills that before or when the transfer of the bills in the only good faith including the principle of good faith in the Philippine bills of exchange is that they are not informed of any deficiencies in the rights or incompleteness of bills while the bills are being transferred. It is because of the Philippine bills have been adopted the principle of notifying the right to the bills in the moment of the transfer of the bills. The lawyer must not be informed of the deficiency or incompleteness of bills in or defects in the rights of the parties to the bills, and the notice of the defect of the right to the lawful must be told before the bill is due to use the money. It shows that. If the lawful Filipino bills I have been told of the defect in the bills. While transferring bills that the law is considered by the law to be dishonest and not considered to be lawful. It is not provided that when the lawful person has been warned of a defect, he is obliged to investigate the defect of the right. It does not open the opportunity for the investigator to find out whether the right to have a defect of true right as it has been announced. Only the

lawful person is aware of the suspicion when transferring the bills that there should be a defect in the bill. Without proving that there is a real defect, as has been announced. It is considered that the person is not lawful of the law of Thai bills. There is no obligation to issue a notice to the debtor of the right to the bills in any way and from the above. Thailand's bills of exchange should be used to address the defect of bills in the Philippines. It is a principle that prevents the lawful person from refusing to recognize that the recipient's bills are defective. To confirm that the person who is the lawful, must be the recipient of the transfer of bills in good faith and without dispute about the fault of rights in bills, primarily in the notice of the defect of the bill.

Keywords: Good faith in the nature of bills; Thai Bill Styles Law; Philippine Bill Styles Law

บทนำ

หลักสุจริต เป็นหลักที่คุ้นเคยกันดีในสังคมมานาน เนื่องจากเป็นหลักที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต และกำหนดความประพฤติของคนในสังคม หลักสุจริตปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ในหลายมาตราโดย โดยแบ่งหลักสุจริตออกเป็น 2 ประเภทคือหลักสุจริตทั่วไป อยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 มาตรา 6 และมาตรา 368 และหลักสุจริตเฉพาะ ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรา แต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยไม่มีการนิยามหรือให้ความหมายของหลักสุจริตไว้ เนื่องจากคำว่าสุจริตเป็นคำที่มีความหมายกว้างและยากที่จะจำกัดความให้เห็นเป็นรูปธรรมได้ มีเพียงประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติคำว่า ทุจริต ซึ่งเป็นคำที่ตรงข้ามกับสุจริตไว้เท่านั้น เมื่อไม่มีการนิยามคำว่าสุจริตไว้ การนำหลักสุจริตไปปรับใช้ในกฎหมายในแต่ละเรื่องย่อมมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละเรื่อง แนวคิดเรื่องหลักสุจริตเป็นหลักแห่งการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์เป็นหลักกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดีแต่ในความเป็นจริงแล้วการนำหลักสุจริตไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงนั้นยังน้อยอยู่โดยที่ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ปรับเข้าได้ อย่างเป็นรูปธรรมโดยเฉพาะเรื่องกฎหมายตัวเงินที่ยังไม่มีความแน่ชัดซึ่งในความไม่แน่ชัดนั้นเองก็ยังคงมีความแตกต่างกันออกไปอีก (Fargan, 1956 : 145)

ในกฎหมายลักษณะตัวเงินได้นำหลักสุจริตมาปรับใช้ เนื่องจากตัวเงิน มีบทบาทสำคัญทางการเงินและการค้า ก่อให้เกิดสภาพคล่องในเชิงพาณิชย์ เพราะสะดวกในการชำระหนี้ และมีการโอนที่ง่าย ทั้งตัวเงินมีสภาพเป็นตราสารเปลี่ยนมือ การโอนตัวเงินจะมีการโอนต่อกันเป็นทอดๆ คู่สัญญาจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในการโอนตัวเงินแต่ละครั้งนั่นเอง ผู้รับโอนตัวเงินจึงไม่อาจทราบถึงความสัมพันธ์ของคู่สัญญาคนก่อนๆ ได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ระหว่างตนกับกับเจ้าหนี้เดิม ซึ่งเป็นคู่สัญญาคนก่อนๆ ขึ้นต่อสู้กับผู้ทรงที่ได้รับโอนตัวเงินโดยสุจริตย่อมไม่เป็นธรรม กฎหมายลักษณะตัวเงินจึงมุ่งคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต ก่อให้เกิดหลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ซึ่งเป็นข้อยกเว้นหลัก “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” จึงมีปัญหาคำถามที่ศึกษาว่า ความหมายหลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินนั้นเป็นอย่างไร, ความแตกต่างระหว่างหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน กับหลักผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่า ผู้โอน และระหว่างที่ผู้ทรงคน

เดิมทำตัวเงินหาย, ถูกลักไป โดยผู้เก็บตัวเงินได้หรือผู้ลักนั้นได้ออนตัวเงินต่อไปให้กับผู้รับโอนตัวเงินในฐานะผู้สลักหลังหรือผู้ถือ ระหว่างผู้ทรงคนเดิมกับผู้รับโอนจากผู้โอนที่ไม่มีสิทธิ ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน และศึกษาเปรียบเทียบหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินไทยกับต่างประเทศ

ในกลุ่มประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประเทศฟิลิปปินส์นั้น พบว่าประเทศฟิลิปปินส์มีการเติบโตของเศรษฐกิจในปี 2558 วัดค่าดัชนีชี้วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ซึ่งวิเคราะห์ถึงความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศไทย ในด้านเศรษฐกิจ กฎหมายลักษณะตัวเงินถือว่ามีความบทบาทในทางการค้าและกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สำคัญ การศึกษาหลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินของประเทศฟิลิปปินส์ เปรียบเทียบกฎหมายลักษณะตัวเงินของประเทศไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และนำมาซึ่งข้อสรุปในเชิงเปรียบเทียบกฎหมาย และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหลักสุจริต ในกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทย ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการบังคับใช้หลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยกรณีความบกพร่องแห่งสิทธิหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์กรณีความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับใช้หลักกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยกรณีความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงเอกสาร (Documentary) และการสัมภาษณ์ (Interviews) โดยใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงจากหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์ที่เกิดขึ้น ตามแนวคำพิพากษาและเอกสารตำราทางวิชาการ ซึ่งปรากฏในเอกสารต่าง ๆ จากแหล่งข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จะเป็นเอกสารเกี่ยวกับหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์ ซึ่งผลิตโดยส่วนราชการ เช่น สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ สภานายความ เป็นต้น รวมทั้งการสัมภาษณ์ นักวิชาการ นักกฎหมาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์

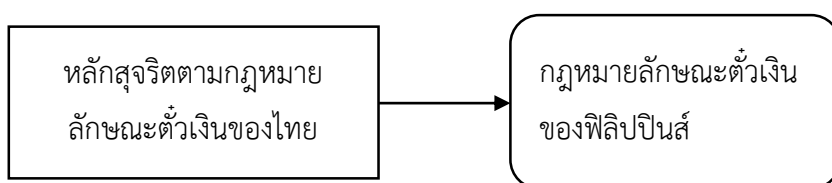
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากงานวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์ เช่น ตำรา (Textbook) คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ วารสารวิชาการ เอกสารประชุมวิชาการ สิ่งพิมพ์ของหน่วยงาน/สถาบันทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสามารถสืบค้นได้จากสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัยทั้งในและต่างประเทศ

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง สำหรับประชากรกลุ่มเป้าหมายไว้ คือ ผู้พิพากษา อัยการ ผู้บริหารของแต่ละกลุ่มงานและบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการคดีและสนับสนุนคดีซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในกลุ่มรับฟ้องกลุ่มสารบบคดี และกลุ่มออกหมายและเจ้าหน้าที่ประจำองค์คณะ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับหัวข้อการวิจัยครั้งนี้จำนวน 11 คน เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการบริหารงานของสำนักงานศาล โดยดำเนินการกระบวนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) คือการสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบเป็นการเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงได้ค้นคว้าข้อมูลทางด้านเอกสารและใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary) และการสัมภาษณ์ (Interviews) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคำพิพากษาและเอกสารตำราทางวิชาการโดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ความหมายของคำว่า “สุจริต”

คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีความหมายกว้างและมีลักษณะเป็นนามธรรมจึงเป็นการยากที่จะกำหนดความหมายหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสุจริตที่แน่นอนลงไปให้ชัดเจน ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้บัญญัติบทนิยามของคำว่า “สุจริต” ไว้แต่อย่างใด

หลักสุจริต หรือ Good faith นั้นตาม Black’s Law Dictionary ได้อธิบายไว้ว่าหมายถึง สภาวะจิตใจอันประกอบด้วย (1) ความซื่อสัตย์ในความเชื่อหรือวัตถุประสงค์ (2) ความซื่อตรงต่อหน้าที่หรือหนี้ของตน

(3) ความสอดคล้องกับมาตรฐานทางการค้าหรือธุรกิจใด ๆ อันชอบด้วยเหตุผล ในการต่อรองกันอย่างเป็น
ธรรม (4) การไร้ซึ่งเจตนาหลอกลวงหรือแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้อธิบายไว้ว่า “หลักสุจริตก็คือหลักความซื่อสัตย์และความ
ไว้วางใจ แต่การที่จะบอกว่า ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจประกอบด้วยอะไรบ้างนั้นกล่าวได้ว่าทำได้ยากยิ่ง
และยอมรับว่าหลักสุจริตนั้นเป็นเรื่องของแนวคิด แม้จะมีผู้พยายามอธิบายหลักสุจริตจากหลักย่อย ๆ ที่มาจาก
หลักสุจริต เช่น หลักการใช้สิทธิไม่สุจริต หลักกฎหมายปิดปาก หรือหลักความรับผิดชอบก่อนสัญญา แต่ก็ยังไม่อาจ
กล่าวได้ว่าเป็นการอธิบายความหมายของหลักสุจริต”

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายว่า “จุดมุ่งหมายแท้จริงของหลักสุจริตคือ ความยุติธรรม
ภายใน หรือความยุติธรรมตามเนื้อเรื่อง (substantial justice) รัฐต้องออกข้อบังคับของกฎหมายและการ
วินิจฉัยคดีให้สอดคล้องกับมาตรฐานแห่งความยุติธรรม ดังนั้น จึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้ใช้กฎหมายต้องวินิจฉัย
ตามหลักความเป็นธรรมและความถูกต้องตามหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ....”

ในศาสนาพุทธเองก็มีการกล่าวถึง หลักสุจริตเช่นกัน กล่าวคือ “สุจริต 3 อย่าง” (1) ประพฤติชอบด้วย
กาย เรียก กายสุจริต (2) ประพฤติชอบด้วยวาจา เรียก วาสุจริต (3) ประพฤติชอบด้วยใจ เรียก มโนสุจริต
สุจริต 3 อย่างนี้เป็นกิจควรทำ ควรประพฤติ

เมื่อพิจารณาหลักสุจริตในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มีความหมายที่แตกต่างกัน 2
ประการ รายละเอียด ดังนี้

ประการที่ 1 หลักสุจริตทั่วไป หมายถึงความซื่อสัตย์หรือสัจจะที่ดี ปรากฏใน 3 มาตรา คือ

มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระ
หนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” เป็นหลักการใช้สิทธิหรือชำระหนี้ทางแพ่ง โดยทั่ว ๆ ไปของ
บุคคล ในกรณีที่กฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างกันไม่ได้กำหนดรายละเอียดการปฏิบัติต่อกันไว้ ให้ถือเอาความ
สุจริตเป็นที่ตั้ง เป็นไปตามหลักที่ว่า “บุคคลผู้มาศาลต้องมาด้วยมือสะอาด” (He who come to the court
must come with clean hands) หมายถึง การที่บุคคลใช้สิทธิหรือบังคับตามสิทธิของตนที่เกิดขึ้นมาแล้วนั้น
ต้องใช้โดยสุจริต มิฉะนั้น ศาลจะไม่รับรองสิทธินั้น หรือไม่รับบังคับให้ รวมทั้งการชำระหนี้ก็ต้องทำโดยสุจริต
เช่นกัน ดังนั้น มาตรา 5 เป็นบทบัญญัติที่เป็นหลักทั่วไป ซึ่งแม้เรื่องใดจะมีบทบัญญัตินั้นอยู่แล้ว หลักในมาตรา
5 ยังใช้เป็นมาตรฐานเพื่อชี้ขาดว่าการกระทำตามบทบัญญัติของกฎหมายนั้นได้กระทำโดยขัดต่อหลักซื่อสัตย์
และความไว้วางใจหรือไม่ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 468/2488 สามิให้ภรรยาซื้อในโฉนดแต่เพียงผู้เดียวแล้ว
เอาไปจำนองผู้อื่นไว้หลายครั้งก่อนมาทำจำนองกับโจทก์ บัดนี้ อ้างว่าภริยาจำนองโดยไม่ได้รับอนุญาตขอบอก
ล้าง ดังนี้ เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต บอกล้างไม่ได้

มาตรา 6 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต” เป็นบทสันนิษฐานของกฎหมายในการกระทำโดยสุจริตของบุคคล เป็นบทแสดงหน้าที่น่าสืบในการสุจริต ฝ่ายที่อ้างว่าเขาไม่สุจริตมีหน้าที่น่าสืบ โดยกฎหมายสันนิษฐานว่าเขาสุจริตจนกว่าจะสืบให้ปรากฏว่าเขาไม่สุจริต

มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติไว้ว่า “สัญญาที่หนึ่งท่านให้ตีความตามความประสงค์ในทางสุจริตโดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณีด้วย” เป็นหลักการตีความสัญญาโดยถือเอาเจตนาอันแท้จริงของคู่สัญญาโดยถือหลักความเข้าใจทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ต้องตีความไปตามประสงค์โดยสุจริตและศาลต้องคำนึงถึงวิธีปฏิบัติต่อกันและกันมา เรียกว่า “ปกติประเพณี” เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 76/2496 สัญญาซื้อขายรถยนต์มีข้อความว่า ผู้ขายจะต้องส่งมอบรถยนต์ที่มีเครื่องยนต์เรียบร้อยอยู่ในสภาพที่ใช้เดินได้ จะต้องตีความการส่งมอบรถยนต์ให้หมายความรวมถึงการกระทำการตามที่จำเป็น เพื่อให้มีการจดทะเบียนรถยนต์นั้นด้วย ซึ่งเป็นปกติประเพณีของการซื้อขายรถยนต์

ประการที่ 2 หลักสุจริตเฉพาะเรื่อง หมายถึง ความรู้ หรือไม่รู้ข้อเท็จจริงของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในเรื่องของหลักสุจริตนั้นศาลฎีกาได้เคยอธิบายถึงความสุจริตเอาไว้ว่า หมายถึง การกระทำโดยไม่รู้ หรือไม่ควร “รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิ” ที่มีมาแต่อดีต (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 550/2490) แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิจะถือว่าสุจริตไม่ได้และความไม่รู้นั้นก็เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่ได้เช่นกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1012/2504) บทบัญญัติที่บัญญัติถึงหลักสุจริตไว้โดยเฉพาะนั้นในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในหลายมาตรา เช่น มาตรา 412, มาตรา 413, มาตรา 1299, มาตรา 1300, มาตรา 1303, มาตรา 1310, มาตรา 1311, มาตรา 1312, มาตรา 1329, มาตรา 1330, มาตรา 1331, มาตรา 1332 เป็นต้น

จากความหมายของคำว่า “สุจริต” ดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า “สุจริต” ในความหมายอย่างกว้างใช้เป็นหลักทั่วไปในการกำหนดความประพฤติของคนในสังคม ให้มีความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจ ความประพฤติที่ชอบ และความถูกต้องชอบธรรม และในความหมายอย่างแคบ เป็นหลักที่ใช้เฉพาะเรื่อง คือ ผู้ที่สุจริตคือบุคคลที่ไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิระหว่างบุคคลที่มีมาก่อน แต่ความไม่รู้นั้นต้องไม่ได้เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

วิวัฒนาการหลักกฎหมายเกี่ยวกับหลักสุจริต

คำว่า สุจริต เป็นคำที่คุ้นเคยดีในสังคมมานาน ซึ่งหลักสุจริต ปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายทั้ง กฎหมายคอมมอนลอว์ (common law) และกฎหมายซีวิลลอว์ (civil law) ในการศึกษาที่มาของหลักสุจริตต้องศึกษาตั้งแต่การเกิดขึ้นของสังคมมนุษย์ เพราะการรวมตัวของสังคมมนุษย์มีมาก่อนกฎหมาย

เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันจนเกิดเมืองรัฐ (city state) และอาณาจักร (empire) ขึ้น ระบบการควบคุมสังคม (social control) ก็มีความซับซ้อนขึ้น โดยมีการนำเอาศาสนา ความเชื่อ และความศรัทธาที่เกี่ยวข้องกับการที่มนุษย์ในสังคมเริ่มฝ่าฝืนความไว้วางใจกัน ศาสนาและความเชื่อต่าง ๆ จึงนำมาใช้เพื่อปรามพฤติกรรม

เช่นนั้น กล่าวคือ มนุษย์ได้สาบานหรืออ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนศรัทธา โดยมักจะไม่นึกคำพูดเพราะเกรงกลัวต่อการลงโทษ ความศรัทธาจึงเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของมนุษย์ในสังคม แต่ต่อมามนุษย์เริ่มไม่เกรงกลัวต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ กฎหมายธรรมชาติจึงให้หลัก *Pacta Sunt Servanda* ในความหมายทั่วไปที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้สัญญาไว้ และความศรัทธาได้ขยายตัวไปกลายเป็นหลักสุจริต (*good faith*) ในที่สุด

กล่าวได้ว่า หลักสุจริตเกิดจากความต้องการในการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ ต่อมาได้มีการพัฒนาแนวคิดและความเชื่อทางศาสนาเข้ามามีบทบาทพื้นฐานสำคัญของหลักสุจริต ในระยะแรกหลักสุจริตถูกกำหนดขึ้นเพื่อช่วยให้การปฏิบัติตามสัญญาถูกต้องเป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญาที่แท้จริง มีลักษณะในทางจริยธรรม หลักสุจริตในช่วงแรกจึงเป็นหลักในการรักษาคำพูด ซึ่งเป็นหลักมาตรฐานของชาวโรมัน ซึ่งไม่ใช่กฎหมายที่จะบังคับได้เสียทีเดียว มีผลเพียงหากบุคคลคนใดไม่รักษาคำพูดก็จะมีเพียงมลทินเท่านั้น

เมื่อเกิดหลักสุจริตขึ้นแล้ว หลักสุจริตเข้ามาในระบบกฎหมาย โดยในสมัยกรีกแนวคิดเรื่องหลักสุจริตเป็นเพียงปรัชญาทางกฎหมายโดยไม่ได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก กระทั่งต่อมาสำนักแนวคิด สโทอิก (*Stoic*) ซึ่งเป็นสำนักกฎหมายธรรมชาติที่มีรากฐานแนวคิดจากนักปรัชญาที่สำคัญ เช่น เพลโต (*Plato*) เห็นว่าความยุติธรรมคือความดี ส่วนอริสโตเติล (*Aristotle*) เห็นว่าหลักสุจริตก่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นความยุติธรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรมของบุคคล

ในสมัยโรมัน ระยะเริ่มแรกความคิดเรื่องการรักษาสัญญาของชาวโรมันเกี่ยวข้องกับการบูชาเทพเจ้าซึ่งเป็นตัวแทนแห่งความไว้วางใจ ทำให้เกิดความซื่อสัตย์และไว้วางใจกันในการต่อรองระหว่างปัจเจกชน หลักสุจริตเข้ามาเกี่ยวข้องกับกฎหมายในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษา (*magistrate*) ขึ้น จากแต่เดิมตามกฎหมายโรมันเมื่อเกิดสัญญาขึ้นตามรูปแบบที่กฎหมายกำหนดไว้ จะต้องบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าบุคคลนั้นจะถูกหลอกลวง บังคับ หรือไม่ได้มุ่งประสงค์ต่อผลเช่นนั้น แต่ต่อมาเมื่อกฎหมายโรมันยอมรับสิทธิเรียกร้องบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ ไม่เคร่งครัดในรูปแบบ ก็ทำให้ผู้พิพากษา (*magistrate*) ยืดหยุ่นและไม่ยึดติดกับรูปแบบ สามารถพิจารณาคดีตามหลักสุจริต (*the principle of contractual good faith*) อันเป็นผลเปลี่ยนแปลงพจน์ของกฎหมายโรมันอย่างสิ้นเชิง และในเวลาต่อมานักกฎหมายโรมันได้นำเอากฎเกณฑ์ในเรื่องสุจริต เข้ามาจัดทำประมวลกฎหมายของจักรพรรดิจัสติเนียน ซึ่งความคิดเรื่องหลักสุจริตในช่วงแรกมุ่งเน้นไปที่การวางหลักเกณฑ์การปรับใช้มาตรฐานของหลักสุจริตต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมากกว่าการค้นหาคำหมายที่แท้จริงของความดีงาม กระทั่งในเวลาต่อมาสืบเนื่องจากอิทธิพลชาวกรีก โดยเฉพาะพวกสโทอิก (*stoic*) ทำให้เกิดมิติในทางจริยธรรมที่กว้างขึ้นของหลักสุจริตและสัมพันธ์กับกฎหมายบ้านเมือง (*positive legal rules*)

กฎหมายโรมันถือว่าหลักสุจริตเป็นหัวใจและสาระสำคัญของกฎหมายแพ่ง หลักกฎหมายโรมันได้วางหลักเกณฑ์หลักสุจริตเป็นหลักทั่วไปและเป็นรากฐานของกฎหมายแพ่ง ซึ่งนักกฎหมายโรมันนำแนวคิดของนัก

กฎหมายชาวกรีกมาพัฒนาและศึกษาต่อ โดยเห็นว่าหลักสุจริตเป็นพื้นฐานแห่งความยุติธรรม และเป็นหลักทั่วไป โดยนักกฎหมายชาวโรมันได้พัฒนาหลักสุจริต (Principle of Legal Ethice) ซึ่งเป็นแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติโดยมุ่งให้เกิดความยุติธรรมและความเป็นธรรมอย่างแท้จริง ดังนั้นกฎหมายจึงต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมและความถูกต้อง

“ในกฎหมายโบราณของไทยเองก็ปรากฏการกล่าวถึงหลักสุจริตนี้เหมือนกัน ซึ่งของไทยนั้นการใช้กฎหมายและการตีความกฎหมายในสมัยโบราณจะอิงอยู่กับพระพุทธศาสนาอยู่เสมอ เช่น ในหลักอินทภาษ ผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษาคัดสินคดีจะต้องมีสุจริตธรรม และในพระอัยการเบ็ดเสร็จ บทที่ 101 มีความว่า ราษฎรทั้งหลายชักชวนกันไปค้าขายกำไรให้แบ่งปันกันตามมากแล่น้อย ถ้ามิได้ซื้อสัจต่อกันเก็บเอาทุนกำไร ซึ่งจะได้เป็นส่วนของท่านไว้ ท่านว่าประบัดสินท่าน ให้เอาทุนและกำไรซึ่งเป็นส่วนของท่านนั้นตั้งใหม่ทวีคูณ”

ดังนั้น เหตุที่ยอมรับว่าหลักสุจริตเป็นหลักจริยธรรมสากล (universal ethical principle) เนื่องจากจากแนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติที่มองว่า ความผูกพันจะต้องปฏิบัติตามหลักสุจริตเป็นเหตุผลที่มีอยู่ตามธรรมชาติ มิได้เกี่ยวข้องกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง จึงปรากฏว่ามีกฎเกณฑ์ในหลายเรื่องในกฎหมายบ้านเมือง (positive law) ทั้งระบบ common law และ ระบบ civil law ที่เกี่ยวกับความเป็นธรรม (fairness) การต่อรองอย่างยุติธรรม (equitable dealing) และเรื่องความมีเหตุผล (reasonableness)

สรุปได้ว่า วิวัฒนาการของหลักสุจริต มีการขยายขอบเขตอำนวยความสะดวกมากขึ้น ซึ่งเกิดขึ้นจากการให้เหตุผลของนักกฎหมายซึ่งมีลักษณะเป็นกฎหมายของนักกฎหมาย (Juristenrecht) ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลปรุงแต่งทางกฎหมาย (Artificial Juristic Reason)

ลักษณะทางกฎหมายของหลักสุจริต

มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ รายละเอียด ดังนี้

ประการที่ 1 เป็นบทกฎหมายยุติธรรม (Jus aequum) ซึ่งมิได้กำหนดข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบหรือผลทางกฎหมายไว้อย่างแน่ชัดในการใช้และตีความกฎหมายเหล่านี้ จำต้องใช้ดุลพินิจประกอบเพื่อเสริมเนื้อความให้กฎหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดีและตามกาลสมัย บทกฎหมายที่ยุติธรรมเป็นกฎหมายที่ยืดหยุ่นและให้ศาลมีโอกาสใช้ดุลพินิจได้มาก ตัวอย่างเช่น การใช้สิทธิและการชำระหนี้ต้องกระทำโดยสุจริต (มาตรา 5) อย่างไร จึงจะเป็น “การใช้สิทธิโดยสุจริตหรือไม่สุจริต” ย่อมอยู่ในดุลพินิจของศาล ซึ่งตรงข้ามกับบทกฎหมายเคร่งครัด (Jus strictum) ที่หมายความว่า บทบัญญัติกฎหมายที่บัญญัติว่าเหตุการณ์ที่กำหนดไว้โดยชัดเจนและแน่นอน จะส่งผลในทางกฎหมายอันหนึ่ง โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ตายตัว คู่กรณีย่อมทราบฐานะทางกฎหมายของตนได้ดี แต่ก็มีข้อเสียคือ เป็นกฎหมายที่มีความแข็งกระด้าง และอาจนำความยุติธรรมมาให้แก่คดีเฉพาะเรื่องได้

ประการที่ 2 เป็นกฎหมายที่เป็นบทบังคับ (Jus cogens) กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่คู่กรณีไม่สามารถตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับกฎหมายที่ไม่เป็นบทบังคับ (Jus dispositivum) โดยกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลทำการทุจริตเป็นกฎหมายเอกชนเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยหรือ

ศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น ไม่สามารถจะตกลงกันว่าแม้จะจงใจก่อให้เกิดความเสียหายก็ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 373 ว่า ความตกลงไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อถอนหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ท่านว่าเป็นโมฆะ

ประการที่ 3 เป็นกฎหมายที่มีเนื้อความไม่แน่ชัด (Unbestimmter rechtsbegriff) โดยกฎหมายจะใช้ถ้อยคำอย่างกว้างๆ ไม่สามารถให้ความหมายที่แน่ชัดไว้ล่วงหน้าได้ ต้องรอให้เกิดข้อพิพาทขึ้นจึงจะสามารถนำไปวินิจฉัยขอบเขตของหลักสิทธิ เพื่อเป็นแนวทางให้กฎหมายควบคุมการแสดงเจตนาทำนิติกรรมของเอกชนไม่ให้ขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวมและความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของสังคมอย่างรุนแรง

ประการที่ 4 เป็นหลักกฎหมายทั่วไป (General Principle) หรือเป็นบทที่เป็นหลักการของความประพฤติของมนุษย์ในสังคม แต่มีใช้กฎหมายทั่วไป (Jus generale) ที่จะถูกตัดโดยกฎหมายพิเศษ (Jus speciale) โดยในกรณีที่มีกฎหมายพิเศษ (Jus speciale) ที่ต้องด้วยกรณีนั้นๆเป็นการเฉพาะแล้วย่อมต้องปรับด้วยกฎหมายพิเศษ (Jus speciale) นั้น และจะนำกฎหมายทั่วไป (Jus generale) มาปรับใช้ก็ต่อเมื่อไม่มีกฎหมายพิเศษ (Jus speciale) มาปรับใช้แล้วเท่านั้น ดังนั้น สุภาชิตกฎหมายที่ว่า กฎหมายพิเศษยกเว้นกฎหมายทั่วไป (Specialia generalibus derogant) จึงไม่อาจนำมาใช้กับหลักสิทธิได้ อนึ่ง ดร.กิตติศักดิ์ ปกรติ มีความเห็นว่า “หลักกฎหมายทั่วไป (Jus generale) ในกรณีที่มีบทกฎหมายพิเศษ (Jus speciale) ย่อมมาก่อนกฎหมายทั่วไป ต่อเมื่อไม่มีบทเฉพาะหรือบทพิเศษจะปรับใช้ให้ต้องด้วยกรณีแล้วจึงหันมาปรับใช้หลักสิทธิ อาจกล่าวได้ว่าหลักสิทธิในมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะนำมาปรับใช้ได้ในฐานะที่พึงสุดท้าย”

ความหมายของคำว่า “หลักกฎหมายทั่วไป” นี้ มีความเห็นอยู่ 2 ประการ กล่าวคือ

ความเห็นประการที่ 1 ถือว่าสุภาชิตกฎหมายที่เขียนเป็นภาษาลาตินเป็นหลักกฎหมายทั่วไป เช่น สุภาชิตกฎหมายที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” ซึ่งหมายความว่าต้องระวังตรวจดูทรัพย์สินที่จะซื้อก่อนหน้าลงมือซื้อ ถ้าไม่ตรวจให้ดีภายหลัง ปรากฏว่ามีความชำรุดบกพร่อง จะเอาทรัพย์สินที่ซื้อมาคืนผู้ขายไม่ได้ และ

ความเห็นประการที่ 2 ถือว่า “หลักกฎหมายทั่วไป” นี้ได้แก่หลักประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นำมาใช้ในการร่างประมวลกฎหมายฉบับนั้น หลักกฎหมายทั่วไปนี้จะทราบได้จากการนำบทมาตราต่าง ๆ หลาย ๆ มาตราที่บัญญัติสำหรับข้อเท็จจริงที่คล้ายคลึงกันมาพิจารณา และเมื่อพิจารณาด้วยกฎหมายหลายมาตราดังกล่าวแล้ว ก็จะพบหลักกฎหมายทั่วไปที่ผู้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นำมาใช้ เช่น หลักที่ว่า “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีพิจารณาค้นคว้าจากเรื่องเฉพาะเรื่องหลายๆ เรื่องมาสู่หลักเกณฑ์ทั่วไป (induction) ซึ่ง ศ.ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นด้วยกับความเห็นประการที่ 2 นี้

ประการที่ 5 เป็นบทครอบจักรวาล (General klausel) คือ แม้จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้อยู่แล้ว หลักสิทธิก็ยังใช้เป็นฐาน โดยเป็นบทที่ทำหน้าที่เป็นมาตรฐานควบคุมความประพฤติของบุคคลในทุก

เรื่อง จึงได้รับยกย่องว่าเป็นรากฐานของกฎหมายทั้งระบบ นับเป็นการประกาศอุดมคติแห่งความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมว่าจะต้องปฏิบัติต่อกันโดยสุจริต

จะเห็นได้ว่าหลักสุจริตเป็นตัวกำหนดความประพฤติของคนในสังคม ในรูปแบบของกฎหมายต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชน ซึ่งหลักสุจริตมีลักษณะทางกฎหมาย 5 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นบทกฎหมายยุติธรรมที่มีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตีความหลักสุจริต ประการที่สอง เป็นบทบังคับ ซึ่งคู่กรณีไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ประการที่สาม เป็นกฎหมายที่มีเนื้อความไม่แข็งขัด กฎหมายใช้ถ้อยคำกว้างๆ ต้องเกิดข้อพิพาทก่อนจึงวินิจฉัยขอบเขตของหลักสุจริตได้ และประการที่สี่ เป็นหลักกฎหมายทั่วไป เป็นหลักที่เป็นภาคีกฎหมายและเป็นหลักเกณฑ์ทั่วไปที่แทรกอยู่ในมาตราต่าง ๆ ในกฎหมาย และประการสุดท้าย เป็นบทครอบจักรวาล เป็นมาตรฐานกฎหมายในทุกเรื่อง และเป็นรากฐานของกฎหมายทั้งระบบ

หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับหลักสุจริตในตั๋วเงิน

หลักทั่วไปว่าด้วย “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” หมายถึง ผู้รับโอนได้สิทธิไปเพียงเท่าที่ผู้โอนมีสิทธิอยู่ หากสิทธิของผู้โอนมีข้อผูกพันหรือมีข้อบกพร่องประการใดอยู่ในขณะที่โอน ความผูกพันหรือข้อบกพร่องนั้นจะตกติดไปถึงผู้รับโอนด้วย ผู้รับโอนจะอ้างถึงความสุจริต ความไม่รู้ถึงความผูกพัน หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ขึ้นมาลบล้างย่อมไม่ได้ ซึ่งหลักทั่วไปดังกล่าวนี้ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หลายมาตรา เช่น วิธีการโอนหนี้หรือการโอนสิทธิเรียกร้องอันเกิดจากสัญญาอื่น ๆ โดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 306 บังคับว่าต้องทำเป็นหนังสือและต้องมีการบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ หรือลูกหนี้ได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น และคำบอกกล่าวหรือความยินยอมเช่นนี้ต้องทำเป็นหนังสือซึ่งกล่าวไว้ว่าวิธีการโอนสามัญนี้มีความยุ่งยากอยู่พอสมควร, ผลของการโอนหนี้อันพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ตามมาตรา 308 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ แม้ในกฎหมายลักษณะทรัพย์ คงยึดถือหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน ตามมาตรา 1336 เจ้าของทรัพย์มีสิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลที่ไม่มีสิทธิยึดถือไว้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า “หลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ใช้ในกรณีการโอนสิทธิต่าง ๆ ระหว่างผู้โอนและผู้รับโอน ในกรณีที่เป็นอย่างนี้โดยทั่วไป หากผู้โอนมีข้อบกพร่องแห่งสิทธิอยู่ก่อนโอน ผู้รับโอนไม่มีสิทธิยกเป็นข้อต่อสู้ว่าตนได้สิทธิโดยชอบกับเจ้าของผู้มีการมสิทธิที่แท้จริงได้ ดังนั้น ผู้รับโอนจึงไม่มีสิทธิน้อยกว่าหรือเกินไปกว่าผู้รับโอน และผู้รับโอนจะอ้างว่าตนสุจริตโดยไม่รู้ข้อบกพร่องในสิทธิของผู้โอนไม่ได้

หลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” เป็นข้อยกเว้นของหลัก “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน” กล่าวคือ เมื่อมีการโอนตราสารต่อไปตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด และผู้รับโอนตราสารนั้นรับโอนมาโดยสุจริต ผู้รับโอนจะได้สิทธิในตราสารนั้นโดยสมบูรณ์ แม้ผู้โอนตราสารนั้นจะมีสิทธิไม่สมบูรณ์หรือมีข้อบกพร่อง ลูกหนี้ตามตราสารจะยกข้อต่อสู้ที่ตนมีต่อผู้โอนขึ้นต่อสู้กับผู้รับโอนตราสารนั้นโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่ข้อต่อสู้นั้นจะเป็นข้อต่อสู้ที่ปรากฏในตัวตราสารนั่นเอง หรือเป็นข้อต่อสู้ที่มีขึ้นธรรมดาสืบจากลักษณะตราสารนั้น

ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 312 “ในมูลหนี้อันพึงต้องชำระตามคำสั่งนั้น ลูกหนี้จะ ยกข้อต่อสู้ซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตนั้นหา ได้ไม่เว้นแต่ที่ปรากฏในตัวตราสารนั้นเอง หรือที่มีขึ้นเป็นธรรมดา สืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น” นอกจากนั้น มาตรา 313 ได้นำบทบัญญัติมาตรา 312 ไปใช้บังคับกับการชำระหนี้อันพึงต้องชำระแก่ผู้ถือด้วย

ดังนั้น ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตได้ใน 2 ข้อ คือข้อต่อสู้ปรากฏในตราสาร เช่น ตราสารมีรายการไม่ครบถ้วน มีลายมือชื่อปลอมหรือลงลายมือชื่อโดยปราศจากอำนาจสลักหลังขาดสาย เป็นต้น และข้อต่อสู้ที่มีขึ้นธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสารนั้น เช่น คดีขาดอายุความ ผู้ทรงตัวเงินยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้จ่ายโดยปราศจากความยินยอมของลูกหนี้ ตามมาตรา 948 เป็นต้น

เมื่อพิจารณามาตรา 312 ดังกล่าว ปรากฏว่าไม่ได้มีการบัญญัติห้ามลูกหนี้ยกข้อต่อสู้ระหว่างลูกหนี้กับผู้รับโอนโดยสุจริตโดยตรง มีเพียงห้ามลูกหนี้ ยกข้อต่อสู้ซึ่งมีต่อเจ้าหนี้เดิมขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตเท่านั้น ดังนั้น ลูกหนี้จึงสามารถยกข้อต่อสู้ระหว่างลูกหนี้กับผู้รับโอนโดยสุจริตได้ นอกจากมาตรา 312 และมาตรา 313 อันถือเป็นหลักทั่วไปแล้ว ในกฎหมายลักษณะตัวเงินมีบทบัญญัติเรื่องผู้รับโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอนไว้ในมาตรา 905 วรรคสองและวรรคสาม กับมาตรา 916 โดยมาตรา 916 บัญญัติหลักไว้ตรงกับบทบัญญัติในมาตรา 312

หลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ในกฎหมายลักษณะตัวเงิน เนื่องจากตัวเงินถือเป็นตราสารเปลี่ยนมือ เป็นการก่อหนี้ผูกพันระหว่างคู่สัญญาไม่จำกัดจำนวน เนื่องจากการโอนตัวเงินจะมีการโอนต่อกันเป็นทอดๆ คู่สัญญามีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกครั้งที่มีการโอนตัวเงิน ผู้รับโอนตัวเงินจึงไม่อาจทราบถึงความสัมพันธ์ของคู่สัญญาคนก่อนๆ ได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร แม้ผู้โอนจะมีความบกพร่องแห่งสิทธิ แต่หากผู้รับโอนไม่ได้รับรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธินั้น การที่ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ระหว่างตนกับกับเจ้าหนี้เดิม ซึ่งเป็นคู่สัญญาคนก่อนๆ ขึ้นต่อสู้กับผู้ทรงที่ได้รับโอนตัวเงินโดยสุจริตย่อมไม่เป็นธรรมดา กฎหมายลักษณะตัวเงินจึงมุ่งคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต ให้มั่นใจและเชื่อถือในการใช้ตัวเงินในการชำระหนี้ เพื่อความสะดวก เกิดความคล่องตัว และไม่ต้องเสียเวลาในการตรวจสอบความบกพร่องของสิทธิในตัวเงินของผู้โอน จึงนำหลักสุจริตมาใช้ในกฎหมายลักษณะตัวเงินโดยก่อให้เกิดหลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ในกฎหมายตัวเงิน ซึ่งเป็นข้อยกเว้นหลัก “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”

ในกฎหมายลักษณะตัวเงินมาตรา 905 วรรคสอง เป็นการอธิบายถึงความสุจริตของผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นบทพิสูจน์ว่าผู้ทรงได้รับโอนตัวเงินโดยสุจริตและมีสิทธิยึดตัวถือเงินไว้ โดยไม่ต้องคืนตัวให้กับผู้มีมาเรียกตัวเงินคืน และมาตรา 916 เป็นมาตราที่กล่าวถึงผู้ถูกฟ้องตามมูลตัวแลกเงินจะยกข้อต่อสู้ระหว่างตนกับผู้สั่งจ่าย หรือผู้ทรงคนก่อนๆ มาต่อสู้กับผู้ทรงไม่ได้ เว้นแต่การโอนจะมีขึ้นด้วยการคบคิดกันฉ้อฉลก่อนที่จะศึกษาหลักกฎหมายทั้งสองมาตราดังกล่าว ต้องเข้าใจถึงการโอนตัวเงินและวิธีการโอนตัวเงิน เสียก่อน

การจะพิจารณาว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบหรือไม่ ต้องได้ความว่าผู้ออกตั๋วได้ออกตั๋วเงินประเภทใด ซึ่งตั๋วเงิน แบ่งออกเป็นตั๋วผู้ถือ โอนโดยการส่งมอบ โดยไม่ต้องสลักหลัง และตั๋วเงินระบุชื่อ โอนโดยการสลักหลังและส่งมอบ ตามมาตรา 917 วรรคแรก และซึ่งการสลักหลังตั๋วเงิน มี 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 สลักหลังเฉพาะ คือ การที่ผู้สลักหลัง (ผู้ทรงคนเดิม) ลงลายมือชื่อของตนลงในตั๋วเงินพร้อมทั้งระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังลงในตั๋วเงิน ผู้ทรงในฐานะผู้รับสลักหลังอาจสลักหลังเฉพาะ เพื่อโอนตัวนั้นต่อไปตามวิธีการดังกล่าวได้เช่นกัน

วิธีที่ 2 สลักหลังลอย คือ การที่ผู้สลักหลัง (ผู้ทรงคนเดิม) ลงลายมือชื่อลำพังด้านหลังตั๋วเงิน โดยมีได้ระบุชื่อผู้รับประโยชน์หรือผู้รับสลักหลังลงในตั๋วเงิน ผู้ทรงในฐานะผู้ได้รับตั๋วเงินจากการสลักหลังลอย สามารถโอนตั๋วเงินนั้นต่อไปด้วยการส่งมอบธรรมดาเสมือนเป็นผู้ถือ

มาตรา 905 วรรคสอง และวรรคสาม บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดปราศจากตั๋วเงินไปจากครอบครอง ท่านว่าผู้ทรงซึ่งแสดงให้ปรากฏสิทธิของตนในตั๋วตามวิธีการดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น หากต้องสลักตั๋วเงินไม่ เว้นแต่จะได้มาโดยทุจริต หรือได้มาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
อนึ่ง ข้อความในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับตลอดถึงผู้ทรงตั๋วเงินส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือด้วย”

มาตรา 905 วรรคสอง เป็นผลของการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ทรงตั๋วเงินชนิดระบุชื่อพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับตั๋วเงินมาโดยการสลักหลังไม่ขาดสาย ย่อมมีสิทธิครอบครองตั๋วเงินในฐานะเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย บุคคลอื่นไม่มีสิทธิฟ้องเรียกให้ผู้ทรงคืนตั๋วเงินได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะเคยเป็นผู้ทรงตั๋วเงินนั้นมาก่อนแต่ได้สูญเสียตั๋วเงินนั้นไปจากการครอบครองไม่ว่าเหตุใดก็ตาม เว้นแต่ผู้ทรงจะได้รับโอนตั๋วเงินนั้นมาโดยไม่สุจริต กล่าวคือ รู้ว่าผู้ที่โอนตั๋วเงินให้ตนนั้นไม่มีสิทธิในตั๋วเงินดังกล่าวขณะที่รับโอนหรือก่อนหน้านั้น หรือได้ตั๋วมาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

มาตรา 905 วรรคสาม เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับผู้ทรงตั๋วเงินชนิดผู้ถือด้วย ดังนั้น ผู้ทรงตั๋วเงินชนิดผู้ถือย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกันกับผู้ทรงตั๋วเงินชนิดระบุชื่อ
กฎหมายลักษณะตั๋วเงิน มาตรา 905 วรรคสองและวรรคสามนี้ได้นำเอาหลักสุจริตมาใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติระหว่างคู่สัญญาในตั๋วเงิน ถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้งว่า ผู้ที่ได้รับโอนตั๋วเงินมาหรือผู้ทรงนั้น รู้หรือไม่ว่าสิทธิของตนได้รับความบกพร่อง ถ้าผู้ทรงตั๋วเงินรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิเท่ากับว่าไม่สุจริต ในทางกลับกันถ้าผู้รับโอนไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตั๋วเงินที่ตนได้รับมาย่อมได้รับความคุ้มครอง

ดังนั้น มาตรา 905 วรรคสองและวรรคสามนี้ เป็นกรณีที่เจ้าของตั๋วเงินระบุชื่อหรือผู้ถือดังกล่าวต้องปราศจากตั๋วเงินไปจากการครอบครองไม่ว่าด้วยเหตุใด เช่นทำตั๋วเงินหาย ถูกลัก หรือมีความบกพร่องในสิทธิเป็นต้น ได้ฟ้องผู้ทรงตั๋วเงินเพื่อเรียกตั๋วเงินคืน ซึ่งมาตราดังกล่าวได้คุ้มครองผู้ทรงตั๋วเงินที่สุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในการได้รับโอนตั๋วเงินนั้นมา ถึงแม้ผู้โอนจะมีความบกพร่องแห่งสิทธิ เป็นไปตามหลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน”

ในระหว่างที่ผู้ทรงคนเดิมทำตัวเงินหาย, ถูกลักไป โดยผู้เก็บตัวเงินได้หรือผู้ลักนั้นได้โอนตัวเงินต่อไปให้กับผู้รับโอนตัวเงินในฐานะผู้สละหลังหรือผู้ถือ ระหว่างผู้ทรงคนเดิมกับผู้รับโอนจากผู้โอนที่ไม่มีสิทธิ ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน ผู้ที่มีสิทธิดีกว่าคือผู้ทรงที่รับโอนตัวเงินมาโดยสุจริต และไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอน ขณะที่ได้รับโอนหรือก่อนที่มีการโอนตัวเงินนั้น

มาตรา 916 บัญญัติว่า “บุคคลทั้งหลายผู้ถูกฟ้องในมูลตัวแลกเงินหาอาจจะ ต่อสู้ผู้ทรงด้วยข้อต่อสู้อันอาศัยความเกี่ยวพันกัน เฉพาะบุคคลระหว่าง ตนกับผู้ส่งจ่ายหรือกับผู้ทรงคนก่อน ๆ นั้นได้ไม่ เว้นแต่การโอนจะได้มีขึ้นด้วยคบคิดกันฉ้อฉล”

การที่ตัวเงินเป็นตราสารที่ใช้ในการชำระหนี้ซึ่งเปลี่ยนมือได้โดยง่ายนั้น ทำให้มีบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเงินจำนวนมาก ซึ่งแบ่งคู่สัญญาได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คู่สัญญาที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงหรือใกล้ชิด (Immediate Parties) คือ คู่สัญญาที่มีนิติสัมพันธ์กันโดยตรง เช่น ผู้ส่งจ่ายกับผู้รับเงิน ผู้สละหลังกับผู้สละหลังคนที่รับโอนตัวมาจากตน เป็นไปตามหลักความสัมพันธ์เฉพาะตัว (Private of contract) คู่สัญญาที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงย่อมยกเอาข้อต่อสู้ที่มีต่อกันมาต่อสู้กันเองได้ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 916 เพราะเป็นการต่อสู้ตามข้อสัญญาที่ก่อให้เกิดขึ้นตามมูลหนี้เดิมเพื่อยกเป็นข้ออ้างและข้อเถียงระหว่างกันได้ตามหลักทั่วไป จึงใช้หลัก “ผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน”

กลุ่มที่ 2 คู่สัญญาที่ไม่เกี่ยวพันกันหรือห่างไกล (Remote Parties) ได้แก่ คู่สัญญาที่ไม่มีนิติสัมพันธ์กันโดยตรง ซึ่งทุกครั้งที่มีการสละหลังโอนตัวเงิน จะเกิดการสะสมตัวเจ้าหนี้ให้กับผู้ลงลายมือชื่อในตัวเงินไปเรื่อย ๆ ลูกหนี้จะต้องตามไปรับผิดชอบตามสัญญาลำดับรอง (Secondary of contract) เช่น ความสัมพันธ์ของผู้สละหลังคนที่ 1 กับผู้สละหลังคนที่ 4 หรือ ผู้ทรงกับผู้ส่งจ่าย เช่นนี้ ผู้ถูกฟ้องจะอาศัยความเกี่ยวพันระหว่างตนกับคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงในข้อ (1) มาเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงไม่ได้ กรณีนี้จึงใช้ หลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน”

มาตรา 916 ข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้ไม่สามารถยกเป็นข้อต่อสู้ได้ เป็นข้อต่อสู้ที่อาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะบุคคลระหว่างตนกับผู้โอนตัวเงินนั้นให้ผู้ทรง ข้อต่อสู้ดังกล่าวหมายถึง เรื่องใด ๆ ที่เป็นความสัมพันธ์เฉพาะตัวระหว่างลูกหนี้กับผู้รับชำระหนี้ด้วยตัวนั้นจากลูกหนี้ที่อันมีผลให้ลูกหนี้อยกเป็นข้ออ้างเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่ใช่สิ่งที่ได้จากตัวเงินนั้น และไม่ใช่วัตถุธรรมดาที่สืบจากสภาพตัวเงินนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ชำระหนี้ด้วยตัวเงินโดยมีเจตนาบกพร่องเพราะถูกหลอกลวง ข่มขู่ สักตุน หรือไม่มีหนี้ต่อกัน หรือมีหนี้ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น ตามปกติข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้ไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับโอนโดยสุจริต

อนึ่ง หากเป็นข้อต่อสู้ระหว่างผู้ทรงคนก่อนที่มีต่อผู้ทรงเอง โดยต่อสู้ว่าสิทธิของผู้ทรงตัวเงินนั้นบกพร่อง ย่อมยกขึ้นต่อสู้ผู้ทรงได้ แม้ผู้ถูกฟ้องในมูลตัวเงินไม่ได้เกี่ยวพันเป็นคู่สัญญาที่ใกล้ชิดโดยตรงกับผู้ทรงก็ตาม อาจยกข้อต่อสู้ผู้ทรงได้ว่า ผู้ทรงไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินตามตัวเงินนั้นเพราะสิทธิของผู้ทรงบกพร่องหรือระงับไปแล้ว

ดังนั้น หลักสุจริต จะนำมาใช้กับคู่สัญญาที่ไม่เกี่ยวข้องกันโดยตรงหรือทางไกล เนื่องจากในการสลักหลังโอนตัวเงินแต่ละครั้งจะมีการเพิ่มจำนวนเจ้าหนี้หรือคู่สัญญาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่จำกัด หากนำหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนมาใช้จะเกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ทรง ผู้ถูกฟ้องจึงยกข้อต่อสู้ระหว่างตนเองกับคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงขึ้นต่อสู้ผู้ทรงไม่ได้ ตามหลัก "ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน"

ในมาตรา 916 มีข้อยกเว้นคือ เว้นแต่จะยกข้อต่อสู้ว่าการโอนมีขึ้นโดยคบคิดฉ้อฉล หมายถึง การที่ผู้ทรงคนก่อนซึ่งเป็นคู่สัญญาใกล้ชิดโดยตรงกับผู้ถูกฟ้องโอนตัวเงินให้แก่ผู้ทรงที่เป็นโจทก์ฟ้องนั้นไม่ได้โอนกันจริง ๆ แต่เป็นการโอนที่ทั้งสองฝ่ายมีเจตนาคบคิดกันใช้กลอุบายมิให้ผู้ถูกฟ้องต่อสู้คดีได้

การคบคิดกันฉ้อฉล ไม่มีคำนิยามอยู่ในกฎหมายลักษณะตัวเงิน แต่จากแนวคำพิพากษาฎีกาให้ความหมายถึงการที่ผู้ทรงรับโอนตัวเงินไม่สุจริต เพราะรู้ถึงข้อต่อสู้ที่ลูกหนี้มีต่อผู้โอนตัวให้ตนแล้วในขณะที่รับโอนอาจมีการร่วมมือกันในการโอนตัวจากผู้โอนมายังผู้ทรงเพื่อจะให้ผู้ทรงใช้สิทธิเรียกร้องจากลูกหนี้ หรืออาจไม่ได้ร่วมกันก็ได้ เพียงแต่ผู้ทรงรู้ถึงข้อเท็จจริงว่าผู้โอนตัวเงินให้ตนนั้นไม่มีสิทธิหรือมีสิทธิบกพร่องก็เพียงพอที่จะถือว่ามีการคบคิดกันฉ้อฉล เช่น รับโอน เช็กโดยรู้ว่าผู้ส่งจ่ายไม่มีหน้าที่จะต้องชำระให้ผู้โอน ผู้รับโอนย่อมไม่มีสิทธิฟ้องผู้ส่งจ่ายให้ใช้เงินตามเช็ก

จะเห็นได้ว่า การคบคิดกันฉ้อฉล หรือความไม่สุจริตของผู้ทรงนั้น อันจะทำให้ผู้ถูกฟ้องตามมูลตัวแลกเงินยกข้อต่อสู้ผู้ทรงได้ ต้องเป็นกรณีผู้ทรงซึ่งเป็นผู้รับโอนตัวเงินโดยรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอน หรือรู้ถึงการฉ้อฉล แต่ไม่ต้องถึงขนาดเข้าร่วมคบคิดกันฉ้อฉล ทั้งนี้ผู้ทรงจะต้องรู้ถึงข้อบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอนหรือรู้ถึงการฉ้อฉล ก่อนหรือในขณะที่ผู้ทรงรับโอนตัวเงินนั้น

ซึ่งในกรณีที่ผู้ทรงรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอน หากผู้ทรงฟ้องเรียกเงินตามตัวเงิน เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

หลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินของประเทศฟิลิปปินส์ เปรียบเทียบกับหลักสุจริตกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยในมาตรา 905 วรรคสองและมาตรา 916

ในกฎหมายตัวเงิน (The Negotiable Instruments Law Act No. 2031) ของฟิลิปปินส์ ได้นำหลักสุจริตมาใช้ในการกำหนดคุณสมบัติของการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย การบอกกล่าวการบกพร่องแห่งสิทธิ ของตัวเงิน และการยกข้อต่อสู้กับผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย รายละเอียด ดังนี้

1. คุณสมบัติของการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายตัวเงิน (The Negotiable Instruments Law Act No. 2031) ของฟิลิปปินส์ มาตรา 52 ได้บัญญัติหลักไว้ว่า "ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย คือผู้ได้รับตัวเงินภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

- (ก) เป็นตัวเงินที่มีความสมบูรณ์ตามกฎหมาย
- (ข) เป็นผู้ทรงก่อนตัวเงินถึงกำหนดใช้เงิน และไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความไม่น่าเชื่อถือของตัวเงิน
- (ค) เป็นผู้ได้รับโอนตัวเงินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

(ง) ขณะโอนตั๋วเงิน ผู้ทรงไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ของตั๋วเงิน หรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้น

จากมาตรา 52 จะเห็นได้ว่า มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดว่าการจะเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ต้องเป็นผู้ได้รับตั๋วเงินก่อนครบกำหนดใช้เงิน เป็นผู้ที่ได้รับโอนตั๋วเงินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน และขณะโอนตั๋วเงินผู้ทรงต้องไม่รู้ถึงความบกพร่องของตั๋วเงินหรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญา ดังนั้น หากไม่เข้าเงื่อนไขทั้งหมดตามที่กล่าวมานี้ บุคคลนั้นย่อมไม่ใช่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในมาตรา 52 แห่งกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของฟิลิปปินส์นั้นเปรียบเทียบกับกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทยจะพบว่ามีประเด็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

ประการแรก หลักเกณฑ์ในมาตรา 52 (ค) แห่งกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของฟิลิปปินส์มีการกำหนดว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องเป็นผู้ได้รับตั๋วเงินมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน จะเห็นว่ามี ความแตกต่างกับกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย เนื่องจากกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทยได้กล่าวถึงผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายไว้ในมาตรา 905 วรรคสอง แต่มาตรา 905 วรรคสองนั้น ไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายจะต้องเป็นผู้สุจริตและเสียค่าตอบแทน แต่เป็นกฎหมายที่อธิบายถึงสิทธิของผู้ที่ได้รับโอนตั๋วเงินมาโดยสุจริตว่ามีสิทธิดีกว่าผู้โอน หรือบทพิสูจน์การเป็นผู้ทรงว่ามีสิทธิยึดถือตั๋วเงินไว้ โดยไม่ต้องคืนตั๋วเงินแก่เจ้าของเดิม เว้นแต่ผู้ทรงจะได้ตั๋วเงินนั้นมาโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เท่านั้น ประกอบกับมาตรา 916 ก็เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองเฉพาะผู้รับโอนตั๋วเงินที่สุจริต โดยไม่ได้คบคิดกันฉ้อฉลกับผู้โอนเท่านั้น

ประการที่สอง หลักเกณฑ์ในมาตรา 52 (ง) แห่งกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของฟิลิปปินส์ ได้กล่าวถึงการเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่โอนตั๋วเงิน ต้องไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องของตั๋วเงิน หรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้น ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย เนื่องจากในกฎหมายลักษณะตั๋วเงินของไทย รวมถึงมาตรา 905 และมาตรา 916 ไม่ได้มีการกำหนดให้มีการบอกกล่าวให้ผู้ทรงรู้ถึงความบกพร่องของตั๋วเงิน หรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้น ในขณะที่มีการโอนตั๋วเงินแต่อย่างใด

2. การบอกกล่าวสิทธิบกพร่อง

กฎหมายตั๋วเงิน (The Negotiable Instruments Law Act No. 2031) ของฟิลิปปินส์ มาตรา 54 ได้บัญญัติหลักไว้ว่าการบอกกล่าวก่อนครบกำหนดใช้เงิน เมื่อผู้รับโอนได้รับการบอกกล่าวถึงความไม่สมบูรณ์หรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาในตั๋วเงินนั้น ก่อนผู้รับโอนเรียกให้ใช้เงินตามตั๋วเงิน เขาจะถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเฉพาะเมื่อครบกำหนดให้ใช้เงินแก่ผู้นั้นแล้ว

จากหลักเกณฑ์มาตรา 54 จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดช่วงระยะเวลาในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องในตัวเงินนั้น กล่าวคือการบอกกล่าวถึงความบกพร่องต้องบอกกล่าวไปยังผู้รับโอนก่อนตัวเงินนั้นก่อนถึงวันกำหนดใช้เงิน หากล่วงเลยกำหนดเวลาใช้เงินหรือครบกำหนดใช้เงินตามตัวเงินแล้ว ให้ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทย เนื่องจากกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยไม่ได้มีการบัญญัติถึงการบอกกล่าวให้ผู้รับโอนทราบถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินแต่อย่างใด

3. กรณีที่ถือว่ามีสิทธิบกพร่อง

กฎหมายตัวเงิน (The Negotiable Instruments Law Act No. 2031) ของฟิลิปปินส์ มาตรา 55 ได้บัญญัติหลักไว้ว่าการเกิดสิทธิบกพร่อง สิทธิบกพร่องของตัวเงินตามความหมายแห่งกฎหมายนี้ เมื่อเขาได้รับโอนตัวเงิน หรือลงชื่อในตัวเงิน, โดยฉ้อฉล, ข่มขู่ หรือบังคับและทำให้กลัว, หรือ สิ่งอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย, หรือการกระทำที่มีผลเป็นการผิดกฎหมาย หรือเมื่อเขาโอนตัวเงินโดยไม่สุจริต หรือภายใต้การกระทำเช่นเดียวกับการฉ้อฉล

จากมาตรา 55 จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดความหมายของสิทธิบกพร่องในตัวเงิน โดยเป็นกรณีที่ผู้รับโอนตัวเงิน หรือลงชื่อในตัวเงิน โดยมีการฉ้อฉล, ข่มขู่ หรือบังคับและทำให้กลัว หรือ กรณีอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเมื่อมีการโอนตัวเงินโดยไม่สุจริต หรือมีการกระทำที่เป็นทางการการฉ้อฉล มีความแตกต่างกับกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทย เนื่องจากกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยไม่ได้บัญญัติความหมายของสิทธิบกพร่องในตัวเงินโดยตรง

4. องค์ประกอบในการบอกกล่าวสิทธิบกพร่อง

กฎหมายตัวเงิน (The Negotiable Instruments Law Act No. 2031) ของฟิลิปปินส์ มาตรา 56 ได้บัญญัติหลักไว้ว่าองค์ประกอบในการบอกกล่าวถึงความบกพร่อง องค์ประกอบในการบอกกล่าวถึงความไม่สมบูรณ์ในตัวเงิน หรือข้อบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอนตัวเงิน, ผู้นั้นต้องรู้ข้อเท็จจริงของความบกพร่อง หรือข้อเท็จจริงในการโต้แย้งการได้ตัวเงินมาโดยทุจริต

หลักเกณฑ์มาตรา 56 ดังกล่าวเป็นการกำหนดองค์ประกอบในการบอกกล่าวถึงความไม่สมบูรณ์ในตัวเงิน หรือข้อบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอนตัวเงิน ซึ่งในการบอกกล่าวต้องปรากฏว่าผู้นั้นรู้ข้อเท็จจริงถึงความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ของสิทธิในตัวเงินนั้น ซึ่งกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยไม่ได้มีการบัญญัติถึงสิทธิในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน จึงไม่มีการบัญญัติถึงองค์ประกอบในการบอกกล่าวในความบกพร่องแห่งสิทธิ

5. ข้อต่อสู้ที่ไม่อาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายตัวเงิน (The Negotiable Instruments Law Act No. 2031) ของฟิลิปปินส์ มาตรา 57 ได้บัญญัติหลักไว้ว่า ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายปลอดจากความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาคนก่อนๆ และปลอดจากข้อต่อสู้ที่มีอยู่ระหว่างคู่สัญญาคนก่อนๆ ด้วยกันเอง และมีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้เต็มจำนวนตามตัวเงินกับคู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายตัวเงิน

จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ในมาตรา 57 มีการคุ้มครองผู้ทรงให้ปลอดจากความบกพร่องแห่งสิทธิของ คู่สัญญาคนก่อนๆ กำหนดให้คู่สัญญาคนก่อนๆ ไม่อาจยกข้อต่อสู้ระหว่างกันขึ้นต่อสู้ผู้ทรงได้ และผู้ทรงโดยชอบ ด้วยกฎหมาย มีสิทธิที่จะเรียกให้คู่สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงินให้หนี้ให้กับตน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยในมาตรา 916 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ห้ามผู้ถูกฟ้องตามมูลตัวเงินต่อสู้ผู้ทรงด้วย ข้อต่อสู้ที่อาศัยความเกี่ยวพันกันระหว่างคู่สัญญาที่ใกล้ชิดกัน กล่าวคือ ข้อต่อสู้ที่อาศัยความเกี่ยวพันเฉพาะ บุคคลระหว่างตนกับผู้ส่งจ่ายหรือผู้ทรงคนก่อนๆ จะขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงไม่ได้ แต่มาตรา 916 ได้กำหนด ข้อยกเว้น ว่าหากปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ทรงได้รู้ถึงการคบคิดกันฉ้อฉลกับผู้โอนตัวเงิน ผู้ถูกฟ้องตามตัวเงินจึง จะยกข้อต่อสู้ของตนกับคู่สัญญาที่ใกล้ชิดกับตนขึ้นต่อสู้ผู้ทรงได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ตัวเงินมีสภาพเป็นตราสารเปลี่ยนมือ มีความสะดวกในการชำระหนี้ เพราะการ โอนที่ง่าย สามารถโอนต่อกันไปเป็นทอดๆ ผู้รับโอนตัวเงินจึงไม่อาจทราบถึงความสัมพันธ์ของคู่สัญญาคน ก่อนๆ ได้ว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างไร ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ระหว่างตนกับกับเจ้าหนี้เดิม ซึ่งเป็นคู่สัญญา คนก่อนๆ ขึ้นต่อสู้กับผู้ทรงที่ได้รับโอนตัวเงินโดยสุจริต ตามหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนนั้นย่อมไม่เป็น ธรรมดา เนื่องจากหลักผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนใช้กับการโอนหนี้ทั่ว ๆ ไป ในกรณีคู่สัญญาที่มีการเกี่ยวพันกัน โดยตรง จะยกเอาข้อต่อสู้ที่เกิดขึ้นตามมูลหนี้เดิมที่มีต่อกันมาต่อสู้กันเองได้ แต่นำมาปรับใช้กับกฎหมาย ลักษณะตัวเงินไม่ได้ เนื่องจากผู้รับโอนตัวเงินไม่อาจทราบข้อบกพร่องระหว่างคู่สัญญาดังกล่าวกฎหมาย ลักษณะตัวเงินจึงมุ่งคุ้มครองผู้รับโอนโดยสุจริต ก่อให้เกิดหลัก “ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอน” ซึ่ง ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 905 และมาตรา 916 นำมาใช้กับคู่สัญญาที่ไม่เกี่ยวพันกัน หรืออยู่ห่างไกลกัน ทุกครั้งที่มีการสลักหลังโอนตัวเงินจะเกิดการสะสมตัวเจ้าหนี้ ลูกหนี้จะต้องตามไปปรับผิด ตามสัญญาลำดับรอง ซึ่งผู้ถูกฟ้องตามตัวเงินจะอาศัยความเกี่ยวพันระหว่างตนกับคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงมา เป็นข้อต่อสู้ผู้ทรงไม่ได้ แต่ลูกหนี้จะยกข้อต่อสู้ที่ตนมีต่อเจ้าหนี้เดิมเป็นข้อต่อสู้ผู้รับโอนโดยสุจริตได้เมื่อเป็นข้อ ต่อสู้ที่ปรากฏในตราสาร หรือข้อต่อสู้ธรรมดาสืบจากลักษณะตราสาร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 312 ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ตรีนตร สารพงษ์ (2557) พบว่า ในกฎหมายตัวเงินจึงไม่นำหลักผู้ รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอนมาใช้หากแต่นำหลักผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอนมาใช้กล่าวคือหากผู้รับ โอนตัวเงินเป็นผู้สุจริตและไม่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็จะเป็นผู้ที่มีสิทธิในตัวเงินนั้นดีกว่าผู้โอนในสวนที่ พิพาทกันในเรื่องกรรมสิทธิ์ก็พบว่าผู้ทรงซึ่งได้ตัวเงินมาโดยสุจริตก็ไม่จำเป็นต้องคืนตัวเงินให้แก่ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้า ของตัวเงินเว้นแต่จะเป็นข้อต่อสู้ที่ปรากฏในตัวตราสารเองหรือเป็นข้อต่อสู้ธรรมดาสืบจากลักษณะแห่งตราสาร นั้นตามมาตรา 312 จึงเห็นได้ว่าหลักสุจริตใช้ต่อการประพติดต่อกันในสังคมในการมีนิติสัมพันธ์กันทุกกรณีจึง

จะส่งผลให้เกิดความไว้วางใจกันและสามารถดำเนินการต่างๆร่วมกันอย่างสงบสุขอันเป็นหลักครอบครัว (Generaklauseln)

ในการศึกษามาตรา 905 วรรคสองและวรรคสาม พบว่า ระหว่างผู้ทรงคนเดิมทำตัวเงินหาย, ถูกลักไป โดยผู้เก็บตัวเงินได้หรือผู้ลักนั้นได้ออนตัวเงินต่อไปให้กับผู้รับโอนตัวเงินในฐานะผู้สืบทอดหรือผู้ถือ ระหว่างผู้ทรงคนเดิมกับผู้รับโอนจากผู้โอนที่ไม่มีสิทธิ ใครจะมีสิทธิดีกว่ากัน ผู้ที่มีสิทธิดีกว่าคือผู้ทรงที่รับโอนตัวเงินมา โดยสุจริต และไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของผู้โอน ขณะที่ได้รับโอนหรือก่อนที่มีการโอนตัวเงินนั้น ถึงแม้ผู้โอนจะมีความบกพร่องแห่งสิทธิก็ตาม เป็นไปตามหลัก ผู้รับโอนโดยสุจริตมีสิทธิดีกว่าผู้โอนและจากการศึกษา เปรียบเทียบหลักสุจริตตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยและกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์ พบว่ามีความแตกต่างที่สำคัญ กล่าวคือ หลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยนั้นคือการที่ผู้รับโอนตัวเงินไม่รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน ก่อนหรือขณะที่ตนได้รับโอนตัวเงินนั้น อันถือเป็นหลักสุจริตเฉพาะเรื่อง ส่วนหลักสุจริตในกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์ คือการไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน อยู่ในขณะที่มีการโอนตัวเงิน เนื่องจากกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์นั้นได้นำหลักการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินมาใช้ โดยกำหนดให้ขณะโอนตัวเงิน ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย จะต้องไม่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องหรือความไม่สมบูรณ์ของตัวเงิน หรือความบกพร่องในสิทธิของคู่สัญญาในตัวเงินนั้น และการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิไปยังผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต้องมีการบอกกล่าวก่อนตัวเงินครบกำหนดให้ใช้เงินยอม แสดงให้เห็นว่า หากผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะตัวเงินฟิลิปปินส์ เพียงแต่ได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน ขณะโอนตัวเงิน ถือว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่สุจริตและไม่ถือว่าเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายต่อไป ซึ่งไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเมื่อผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายได้รับการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธินั้นหน้าที่ที่ต้องสืบหาถึงความบกพร่องของสิทธิแต่อย่างใด แสดงว่าไม่เปิดโอกาสให้ผู้ทรงได้สืบหาถึงความบกพร่องแห่งสิทธินั้นว่ามีความบกพร่องแห่งสิทธิจริงตามที่ได้รับการบอกกล่าวมาหรือไม่ เพียงแต่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายได้ทราบถึงความสงสัยในขณะโอนตัวเงินว่าน่าจะมีความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินเกิดขึ้น โดยไม่ต้องพิสูจน์ว่ามีความบกพร่องแห่งสิทธิเกิดขึ้นจริงตามที่มีการบอกกล่าวหรือไม่ ย่อมถือว่าบุคคลนั้นไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ซึ่งกฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยยังไม่ได้มีการบัญญัติเรื่องการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ กฎหมายลักษณะตัวเงินของไทยควรนำหลักในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินแก่ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายตามกฎหมายลักษณะตัวเงินของฟิลิปปินส์มาปรับใช้ เพราะเป็นหลักการที่ป้องกันไม่ให้ผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายปฏิเสธที่จะไม่รับรู้ว่าตัวเงินที่

ผู้ทรงได้รับมานั้นมีความบกพร่องแห่งสิทธิ เพื่อเป็นการยืนยันว่าผู้ที่จะเป็นผู้ทรงโดยชอบโดยกฎหมายนั้นต้องเป็นผู้ได้รับโอนตัวเงินมาโดยสุจริตและปราศจากข้อโต้แย้งถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินโดยหลักในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน ควรมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. กำหนดสิทธิบกพร่อง ได้แก่ กรณีที่ได้มีการโอนตัวเงินโดยมีการฉ้อฉล ช่มชู้ หรือบังคับและทำให้กลัว หรือการกระทำอื่นใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องไม่ใช่ข้อบกพร่องที่ปรากฏในตราสาร หรือข้อต่อสู้ธรรมดาสืบจากลักษณะตราสาร อันเป็นข้อบกพร่องที่ผู้ทรงจะต้องทราบด้วยตัวของผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายเอง

2. กำหนดองค์ประกอบในการบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิของคู่สัญญาในตัวเงิน หรือความไม่สมบูรณ์ในตัวเงิน ได้แก่ บุคคลผู้มีสิทธิในการบอกกล่าวในตัวเงินต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการโอนตัวเงินบกพร่องอันเนื่องมาความสัมพันธ์ของคู่สัญญาที่อยู่ใกล้กัน

3. การบอกกล่าวถึงความบกพร่องแห่งสิทธิต้องมีการบอกกล่าวเป็นหนังสือก่อนหรือขณะที่มีการโอนตัวเงิน และต้องบอกกล่าวก่อนตัวเงินนั้นถึงกำหนดให้ใช้เงิน ซึ่งบุคคลนั้นต้องแสดงรายละเอียดถึงข้อเท็จจริง พร้อมแสดงให้เห็นปรากฏซึ่งพยานหลักฐานที่เพียงพอให้ผู้รับโอนตัวเงินหรือผู้ทรงเชื่อว่ามี ความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงิน หากกล่าวบอกกล่าวนั้นไม่เพียงพอให้เชื่อว่ามี ความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินจริง ผู้ทรงมีหน้าที่สืบหาข้อมูลเพื่อมาโต้แย้งถึงการบอกกล่าวนั้นได้นับแต่วันที่ได้รับการบอกกล่าวในระยะเวลาอันสมควร ซึ่งหากผู้ทรงพิสูจน์ได้ว่าข้อบกพร่องที่ได้รับการบอกกล่าวนั้นไม่มีอยู่จริง ผู้ทรงยังคงเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายอยู่

แต่หากผู้ทรงสืบหาถึงความบกพร่องแล้ว พบว่ามีความบกพร่องสิทธิในตัวเงินจริงตามที่ได้รับการบอกกล่าว จะถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายที่รับตัวเงินมาโดยสุจริตหรือไม่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า หากผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายได้สืบรู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิแล้ว เท่ากับผู้ทรงได้รู้ถึงความบกพร่องแห่งสิทธิในตัวเงินนั้นแล้ว จะถือว่าผู้ทรงเป็นผู้สุจริตอยู่ไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสุจริตในตัวเงินของไทย ที่เป็นหลักสุจริตเฉพาะเรื่อง โดยถือเอาความสุจริตเป็นที่ตั้งว่า ผู้ทรงที่ได้รับตัวเงินมานั้น รู้หรือไม่ว่าตัวเงินที่ตนได้รับโอนมานั้นมีความบกพร่อง หากผู้ทรงรู้ถึงความบกพร่องของตัวเงิน ถือว่าผู้ทรงไม่สุจริต และไม่เป็นผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กมล ตันจินวัฒนกุล. (2558). “หลักสุจริต”, ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.ncjad.go.th>.
- ก้องเกียรติ พิมพ์ทอง. (2550). *หลักสุจริตทางพาณิชย์*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ชมชื่น มัณยารมย์. (2558). “บทที่ 4 ที่มาของกฎหมาย”, ค้นคืน 6 ธันวาคม 2558, จาก www.dpu.ac.th/law/upload/files/4.doc
- วรนาธิ สิงโต. (2556) “หลักสุจริต” ใน *แนวการศึกษาชุดวิชา กฎหมายแพ่งลักษณะสัญญาและลักษณะละเมิด และหลักกฎหมายเปรียบเทียบชั้นสูง*, หน่วยที่ 1-5, นนทบุรี : สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภารวีร์ กษิตินนท์. (2550). *การใช้หลักสุจริตในการตีความสัญญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ตรีเนตร สาระพงษ์. (2557). *กฎหมายลักษณะตัวเงิน*. อุบลราชธานี: พิมพ์ครั้งที่ 7 โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ตรีเนตร สาระพงษ์. (2557). แนวคิดเรื่องหลักสุจริตในตัวเงิน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 5(1). 84-105.
- ประสาร ไตรรัตน์วรกุล. (2558). เปรียบแบงก์ชาติเป็นตำแหน่ง “full back” ช่วยประคองเศรษฐกิจท่ามกลางการเมืองป่วน *thaipublica* กล้าพูดความจริง, ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2558, จาก <http://thaipublica.org/2014/04/gdp-2014/>
- ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์. (2550). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะตัวเงิน*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ครั้งที่ 2 สำนักพิมพ์นิติธรรม
- หยุด แสงอุทัย. (2548). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 16 สำนักพิมพ์ประกายพรึก
- ณัฐพงศ์ โปษะบุตร. (2558). “หลักสุจริต : หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์”, ค้นคืน 8 ตุลาคม 2558, จาก https://www.google.co.th/url?_Dx9_k6D3A.
- สุจิต ปัญญาพฤกษ์. (2541). *การใช้สิทธิโดยสุจริต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สหชน รัตนไพจิตร. (2556). *กฎหมายว่าด้วยตราสารเปลี่ยนมือ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา
- เสาวนีย์ อัครโรจน์. (2554). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อริราช มณีภาค. (2548). *คำอธิบายนิติกรรมและสัญญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ
- อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง. (2548). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตัวเงิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ

- Fagan, E T. 1956. "The Concept of Good Faith in Negotiable Instrument Law," *Indiana Law Journal* : Vol. 32 : Iss. 1, Article2.
- J.F O'Connor. (1991). *Good faith in International Law*. pp. 8-9
- The Negotiable Instruments Law Act No. 2031. (n.d.). What constitutes a holder in due course:
A holder in due course is a holder who has taken the instrument under the following conditions.